

Uganda

fot. Tatiana Jachyra

Podstawowe informacje o kraju

Stolica: Kampala (1,659,000 ludzi)

Powierzchnia: 236 036 km² (3/4 powierzchni Polski)

Ludność: 36,35 miliona (2012)

Oficjalne języki: angielski, suahili; ponadto, ponad połowa ludności kraju posługuje się językiem luganda

Wyznanie: protestantyzm (42%), katolicyzm (41,9%), islam (12,1%), inne (3,1%)

Waluta: szyling ugandyjski

Ustrój: republika

W miastach żyje 15.6% populacji (2011)

Z AIDS lub HIV żyje ok 1,400,000 - 1,800,000 (2012, dane UNAIDS)

Historia Ugandy

- W X-XI w. n.e. na terytorium dzisiejszej Ugandy powstało państwo Kitwara, założone przez przybyłych z północnego-wschodu Bahimów. Państwo rozpadło się w XVI – XVII wieku na kilka feudalnych królestw, z których najważniejsze były Buganda, Toro, Ankole i Bunjoro. Najsilniejszym spośród nich okazała się ostatecznie Buganda, podporządkowując sobie w XIX wieku pozostałe państwa.
- W XIX wieku na terytorium dzisiejszej Ugandy zaczęli napływać sudańscy handlarze niewolników oraz arabscy kupcy, którzy przywieźli ze sobą islam i rozpowszechnili kulturę arabską.
- W drugiej połowie XIX wieku, za panowania króla Mutesy I, Buganda przeżyła swój największy rozkwit. Mutesa był wyznawcą islamu, niemniej jednak popierał również religię chrześcijańską. Za jego rządów kraj stał się celem misjonarzy brytyjskich, francuskich i holenderskich. Afrykański władca utrzymywał ożywione kontakty zagraniczne m.in. z Egiptem i Zanzibarem, a także z Europejczykami, przede wszystkim z Brytyjczykami, na rzecz których rzekł się praw do źródeł Nilu i ograniczył suwerenność swego państwa.
- W 1895 r. , w wyniku postanowień konferencji berlińskiej o podziale wpływów w Afryce, **Buganda znalazła się we władzy brytyjskiego Protektoratu Ugandy** utworzonego w ramach Kompanii Wschodnioafrykańskiej. Na jego terenie Brytyjczycy pozostawili tradycyjny model organizacji państwowej wraz z funkcją lokalnego króla – kabaki. Przez cały okres kolonialny Anglicy sprawowali tu władzę za pośrednictwem lokalnych przywódców.
- Dopiero po II wojnie światowej zaczęły powstawać samorządowe organizacje polityczne tworzone przez Afrykanów m.in. BATAKA (w 1946 r.), popierana przez kabakę Bugandy oraz Stowarzyszenie Farmerów Ugandy (w 1948 r.). W 1949r. zostały one jednak zdelegalizowane przez Brytyjczyków za głoszenie polityki antykolonialnej.
- Mimo delegalizacji, na fali zyskującego na sile antykolonializmu i nacjonalizmu afrykańskiego, w latach 50. XX wieku powstały kolejne afrykańskie partie: postulujące odzyskanie niepodległości Narodowy Kongres Ugandy, prawicowa Partia Demokratyczna, Narodowy Związek Ugandy oraz Narodowy Związek Ugandy (UPC).
- Imperium brytyjskie ugięło się pod naciskiem Ugandyjczyków i idąc za globalną tendencją dekolonizacyjną proklamowało niepodległość Ugandy w październiku 1962 r. W 1963 r. pierwszym władcą republiki Ugandy – będącej federacją Bugandy, Ankole, Bunjoro i Ancoles – został Mutesa II a premierem – lider UPC, Milton Obote.
- Trzy lata później **premier Obote** stanął na czele **przewrotu wojskowego**, w którym obalił Mutesę a następnie przejął funkcję prezydenta i ogłosił nową konstytucję, która miała zunifikować i scentralizować kraj, odbierając federacyjną odrębność państwu Bugandy, Bunjoro, Ankole i Toro. Ponadto, w roku 1969 prezydent Obote ogłosił **program znacjonalizowania handlu i przemysłu**, wprowadził **system monopartyjny** oraz nawiązał **współpracę z państwami bloku komunistycznego**.
- W 1971 r. rządy Obote zostały obalone przez dowódcę sił zbrojnych **Idi Amina** o przydomku Dada, który stał się jednym z najbardziej krwawych dyktatorów Afryki. Jego rządy, trwające w latach **1971 – 1979** pochłonęły co najmniej **300 tysięcy ofiar**.
- Amin, obawiając się działań ze strony mieszkającej w Ugandzie społeczności zagranicznej, wydalil z kraju ponad 90 tysięcy Anglików i Azjatów. Z kraju wyjechali także Amerykanie oraz pracujący dla Ugandy technicy z ZSRR Lęk przed przeciwnikami skłonił Amina do otoczenia się 23 tysiącami ochroniarzy oraz zasilenia ugandyjskiej armii pomocą z Libii i Sudanu.
- Utrzymywana przez dyktatora policja polityczno-wojskowa znana była z okrucieństwa i brutalnych metod prześladowania oraz tłumienia opozycji w kraju.
- Pod koniec lat 70. XX wieku Uganda została odizolowana od rynków europejskich, w wyniku wstrzymania kredytów udzielonych przez Wielką Brytanię oraz z powodu pozbawienia pomocy finansowej ze strony Wspólnoty Europejskiej. Kraj zaangażował się w wojnę z Tanzanią, na terytorium której schronienie znalazł Obote. W 1979 r. wojna zakończyła się porażką Ugandy.

- Idi Amin opuścił kraj a władzę przejął **Narodowy Wyzwoleńczy Front Ugandy** – partia utworzona przez 18 grup emigrantów ze wsparciem militarnym wojsk Tanzanii.
- W następnym roku Obote wrócił do kraju. Jednak już w 1985 r. po raz kolejny musiał uciekać z Ugandy, nasiliły się bowiem krwawe walki o władzę między frakcjami politycznymi. W 1986 r. władzę w kraju przejął Museveni - urzędujący przed okresem rządów Idi Amina.
- W wyborach prezydenckich w 2011 r. Museveni, zdobył 68% głosów i został prezydentem na kolejną czwartą kadencję.
- Mimo zalegalizowania działalności partii politycznych, opozycja posiada w Ugandzie ograniczone prawa. Wśród obostrzeń znajduje się m. in zakaz organizowania wieców. Również publiczne zgromadzenia często podlegają represjom.

Gospodarka Ugandy

- Ze względu na długi okres rządów kolonialnych, późniejszą dyktaturę Idi Amina oraz wieloletnią wojnę domową, Uganda jest krajem bardzo słabo rozwiniętym. Jej ludność zajmuje się głównie rolnictwem i hodowlą zwierząt.
- Kraj wprawdzie rozwija się pod rządami prezydenta Museveniego, jest to jednak rozwój bardzo nie zrównoważony, pogłębiający nierówności społeczno-ekonomiczne pomiędzy mieszkańcami miast i obszarów wiejskich.
- Rozwój ekonomiczny Ugandy pozostawia wiele do życzenia. Dla przykładu: głównym surowcem eksportowym kraju jest surowa kawa, która nie jest w Ugandzie przetwarzana i produkowana, gdyż wielkie ponadnarodowe koncerny z Europy, Ameryki Północnej i krajów dalekowschodnich, za pomocą lobbingu, odpowiednich regulacji finansowych i systemu ceł zalewają rynek ugandyjski tanią i powszechnie dostępną kawą rozpuszczalną, niszcząc w ten sposób produkcję lokalną.
- Poza kawą uprawia się głównie herbatę, bawełnę, tytoń, tapiokę, bataty, kukurydzę, proso oraz produkuje się wołowinę, drób, mleko krowie i kozie.
- W kraju istnieje przemysł cukierniczy, piwowarski, tytoniowy bawełniany, cementowy i stalowy.
- W ostatnich latach wzrosło zainteresowanie międzynarodowych koncernów złożami ropy naftowej w pobliżu Jeziora Albert, których wielkość szacuje się na 3,5biliona baryłek. Jest to ilość, która może pokryć potrzeby kraju na kolejne co najmniej 20 lat i przyczynić się do przyspieszenia wzrostu gospodarczego Ugandy. Trwają poszukiwania kolejnych złóż surowca.

Problem ubóstwa

- Wydaje się, że na przełomie XX i XXI wieku Uganda zrobiła duży krok na przód w walce z ubóstwem: **wskaźnik ubóstwa spadł z 56% w 1992 r. do 24,5% w 2009 r.** Postęp ten dokonał się jednak przede wszystkim w **miastach**, podczas gdy **84% Ugandyjczyków żyje na terenach wiejskich**, na których nie nastąpiła widoczna poprawa sytuacji.
- Co więcej, mimo spadku widocznego w danych procentowych, realna liczba osób ubogich wzrosła w związku ze zwiększeniem się populacji kraju.
- Około 27% ludności wiejskiej – czyli mniej więcej 8 milionów wciąż żyje poniżej progu ubóstwa. Najbiedniejsi mieszkańcy to posiadacze małych gospodarstw rolnych z rozsianych po najdalszych zakątkach kraju osad. Geograficzna izolacja tych wiosek przekłada się na rzeczywistą izolację ekonomiczną, czyli na brak dostępu do korzyści płynących z modernizacji kraju.
- Żyjący na obszarach wiejskich Ugandyjczycy są odcięci od dróg i infrastruktury, co utrudnia sprzedaż produktów rolnych. Problematicznym jest także wprowadzenie do pracy nowych technologii, które pozwoliłyby uzyskać większe plony i walczyć ze szkodnikami **Najbiedniejsze są obszary położone na północy kraju** – tam wskaźnik ubóstwa utrzymuje się zwykle **na poziomie 40%, lub przekracza nawet 60%** w wielu okręgach dotkniętych lokalnymi konfliktami.
- Produkcja osiągalna w obrębie gospodarstwa domowego często nie wystarcza na pokrycie zapotrzebowania w obrębie jednej rodziny. Problem ten potęgowany jest dodatkowo przez zmiany klimatu oraz **ekstremalne zjawiska klimatyczne**, tj. coraz częstsze susze, powodzie i zaburzenia cyklu opadów.
- Problemy społeczne i zdrowotne również w największym stopniu dotyczą ludność wiejską. Około 36-milionowa populacja Ugandy zwiększa się co roku średnio o 3.4%. Mimo że od 1990 r. Ugandzie udało się znacząco zredukować **problem HIV/AIDS**, to w ostatnich latach wskaźnik zachorowań znów zaczął wzrastać. Brak opieki medycznej oraz pozostałych świadczeń dotyka **najmocniej ugandyjskie kobiety i dzieci**,
- Kobiety zamieszkujące obszary wiejskie, mimo że pracują codziennie znacznie dłużej niż mężczyźni, wciąż mają ograniczoną kontrolę nad produktami własnej pracy. Patriarchalny system społeczny nakłada na kobiety dodatkowe obowiązki, tj. dbanie o gospodarstwo domowe, o przygotowanie posiłku dla całej rodziny oraz zajmowanie się osobami starszymi i chorymi, a także osieroconymi dziećmi.
- W 2012 r. Uganda znalazła się na 161. miejscu spośród 187 krajów sklasyfikowanych według Wskaźnika Rozwoju Społecznego Programu Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju.

Główne problemy kraju oczami jego obywateli

- W październiku 2010 r. w związku ze zbliżającymi się wyborami, Platforma Monitorowania Rządów w Ugandzie (UGMP) wydała Manifest Obywateli. Dokument został opracowany na podstawie wywiadów z 83 tysiącami Ugandyjczyków i definiuje najważniejsze, ich zdaniem, problemy Ugandy.
- W Manifeście na pierwszym miejscu wskazano powszechnie na kwestię **korupcji**. To właśnie walka z korupcją i protekcją jest od lat głównym postulatem opozycji, choć również zwolennicy urzędującego prezydenta domagają się stanowczo ukrócenia tego procederu wśród urzędników. Zgodnie z raportem wydanym w 2005 r. przez Bank Światowy, Uganda traci rocznie w wyniku malwersacji i łapówkarstwa nawet 300 milionów dolarów.
- Jako kolejną z największych bolączek Ugandyjczycy wskazali fatalny **stan służby zdrowia**, która również cierpi z powodu korupcji. Powszechnie jest pobieranie opłat za leki i usługi medyczne, które powinny być darmowe. Kolejnym problemem jest **brak personelu medycznego**.
- Również **system szkolnictwa** uznany został przez obywateli za nieskuteczny. Mimo że Museveni może poszczycić się zwiększeniem dostępu do edukacji i wprowadzeniem obowiązku szkolnego, to upowszechnienie edukacji nie idzie w parze z podniesieniem jej jakości. Z danych UNICEF wynika, że poziom analfabetyzmu w Ugandzie w grupie wiekowej od 15 do 24 lat wynosi odpowiednio: wśród chłopców 10,4 %, wśród dziewcząt 14,5 %.

fot. Tatiana Jachyra

Armia Bożego Oporu (LRA – Lord's Resistance Army)

- LRA to organizacja partyzancka, która powstała w północnej Ugandzie w 1987 r. Jej działalność doprowadziła do wybuchu jednego z najdłuższych i najbardziej brutalnych współczesnych konfliktów afrykańskich. LRA znajduje się na liście organizacji terrorystycznych opublikowanej przez rząd Stanów Zjednoczonych.
- Według informacji ONZ, przez 25 lat działalności LRA z rąk żołnierzy organizacji zginęło 100 tysięcy osób, porwanych zostało od 60 tysięcy do 100 tysięcy dzieci oraz przesiedlonych 2,5 miliona osób (dane z maja 2013 r.).
- LRA podaje, że kontynuuje działalność organizacji Ruch Duchy Świętego utworzonej w 1986 r. w opozycji do władzy nowego prezydenta, Yoweri Museveniego, który po obaleniu dyktatorskich rządów Idi Amina, zaczął prowadzić kraj ku względnej stabilizacji.
- Liderem LRA jest Joseph Kony, ścigany obecnie przez Międzynarodowy Trybunał Karny listem gończym.

Ideologia i działania Armii Bożego Oporu

- Armia Bożego Oporu to fanatyczna organizacja o charakterze militarno-religijnym, oparta na ideologii powstałej z połączenia elementów chrześcijaństwa, islamu oraz lokalnych animistycznych wierzeń.
- Wyznawcy Kony'ego (bo można w tym przypadku mówić o swoistym kulcie jednostki) wierzą, że ich lider posiada nadprzyrodzone moce i wsparcie duchów. LRA rozpowszechniło liczne wierzenia tego typu, przekonując na przykład, że namalowanie na ciele znaku krzyża olejem shea chroni żołnierzy LRA przed kulami.
- Oficjalny cel Armii to obalenie „tyranii” prezydenta Museveniego oraz ustanowienie teokratycznego państwa w oparciu o chrześcijańskie Dziesięć Przykazań oraz tradycję i kulturę lokalnego ludu Acholi.
- Ponieważ Joseph Kony nie był w stanie utrzymać poparcia ludności dla działalności swojej organizacji, LRA zaczęła uciekać się do grabieży a także masowych porwań dzieci, które miały zasilić szeregi armii.
- Niezwykle brutalną taktyką LRA stały się ataki żołnierzy na ludność cywilną. Jedną z najpowszechniejszych praktyk to porwanie dziewczynek w celu uczynienia z nich seksualnych niewolnic dla oficerów partyzanckiej armii oraz porwania chłopców wcielanych następnie w szeregi wojska. Członkowie LRA mają zwyczaj torturować i brutalnie okaleczać swoje ofiary.
- W związku z zagrożeniem i występowaniem tego typu ataków do 2010 r. mieszkające na wsi dzieci były na noc wysyłane przez rodziców do mniej narażonych na ataki miast. Setki dzieci zwykle spać w budynkach szkolnych, kościołach czy na dworcach po to, by uniknąć porwania.
- Nawet rodziny, które nie doznały bezpośrednio krzywdy ze strony LRA, bardzo ucierpiały w wyniku konfliktu. W obliczu zagrożenia rząd stworzył program przesiedleń lokalnej ludności z terenów szczególnie narażonych na ataki LRA do specjalnie chronionych obozów. Ośrodki te, stworzone dla podniesienia bezpieczeństwa, same stały się jednak ogniskami przemocy i chorób rozprzestrzeniających się wśród przesiedleńców.
- W 2005 r. Międzynarodowy Trybunał Karny wydał nakaz aresztowania Josepha Kony'ego oraz czterech jego głównych oficerów za zbrodnie przeciwko ludzkości.
- W latach 2006 – 2008 w Dżubie, w dzisiejszym Sudanie Południowym, prowadzono zaawansowane negocjacje pokojowe z Kony'm. W 2006 r. zostało podpisane zawieszenie broni. Jak się później okazało, okres negocjacji i zawieszenia broni został potraktowany przez Kony'ego jako czas na reorganizację i przegrupowanie sił LRA, potrzebne do dalszej walki.
- Choć od tego czasu wojska Kony'ego nie wykazują aktywności w Ugandzie, to od 2008 r. LRA organizuje swoje ataki w strefie granicznej północno-wschodniego Konga, Sudanu Południowego oraz Republiki Środkowoafrykańskiej.

Ciekawostki, czy wiesz, że...

Polacy w Ugandzie

- W 1941 r. , w wyniku amnestii ogłoszonej przez Związek Radziecki, przybyła na terytorium Ugandy kilkunastotysięczna grupa Polaków - zesłańców wywiezionych na Sybir przez Sowieców na początku II wojny światowej. Władze brytyjskie udzieliły byłym więźniom schronienia na terenie swoich kolonii. W Afryce Polacy założyli 22 osiedla na terenie Tanzanii i Ugandy.
- Brytyjskie osiedla przeznaczone dla Polaków w Ugandzie istniały na półwyspie Koja nad jeziorem Wiktorii oraz w regionie Masindi, na zachodzie kraju. Część Sybiraków mieszkała tam do połowy lat 50. XX wieku. Wielu z nich zmarło z powodu trudnych warunków bytowych. Na tych terenach do dziś istnieją polskie cmentarze.

fot. Tatiana Jachyra

Współpraca Kulczyk Foundation z Childcare Uganda czyli jak i dlaczego pomagać...

Childcare Development Organisation Uganda jest chrześcijańską organizacją non-profit, która ma na celu podniesienie społeczno-ekonomicznych warunków życia i ogólnego dobrobytu lokalnej społeczności. Działania organizacji obecnie koncentrują się w okolicach miasta Gulu na północy kraju.

Organizacja pomaga osobom, które doświadczyły skutków wojny domowej – osieroconym dzieciom, rodzinom dotkniętym ubóstwem, oraz chorym na HIV i AIDS, dostarczając im opieki zdrowotnej, możliwości edukacyjnych i bieżącego wsparcia.

Do programów CDOU zaliczyć można także kursy rękodziela, dzięki którym miejscowe kobiety mogą uzyskać dodatkowe źródło dochodów. Organizacja prowadzi również program mikrofinansowania dla miejscowej ludności oraz program pomocy dla rolników.

Wśród programów realizowanych przez Childcare Uganda wymienić można:

- **Projekt świetlicy dla dzieci – The Karin Resource Centre**
Organizacja prowadzi Karin Resource Centre w wiosce Agonga. W miejscu tym promowane są działania mające na celu rozwój dzieci przez zabawę, edukację, oraz szkolenia podnoszące świadomość lokalnej społeczności w zakresie zdrowia. Ośrodek dysponuje materiałami edukacyjnymi oraz filmami dla dzieci, dzięki wsparciu udzielonemu przez organizacje Love Our Children z USA i Artfully Aware z Wielkiej Brytanii. Beneficjentami działań w Karin Resource Centre jest ponad 600 dzieci. W tym miejscu najmłodszy rozwijają zdolność czytania i pisanie, odrabiają lekcje, oglądają programy edukacyjne i rozrywkowe. Od czasu zainicjowania programu znacznie podniósł się odsetek dzieci uczęszczających do szkoły.
- **Ośrodek opieki zdrowotnej dla dzieci – Karin Children Medical Centre**
Ośrodek zdrowia znajduje się w Bungatira niedaleko Gulu, gdzie wielu mieszkańców nie ma dostępu do czystej wody i elektryczności. Stan zdrowia lokalnej społeczności jest gorszy niż w innym miejscach kraju – głównie ze względu na trudne warunki życia na obszarach ponownych zasiedleń (w wioskach, do których miejscowa ludność wróciła po okresie przesiedlenia z powodu wewnętrznego konfliktu) i z powodu ubóstwa. Większość z chorób, na które zapadają mieszkańcy można całkowicie wyeliminować, bo najczęściej wynikają one ze złych warunków sanitarnych.

DO GŁÓWNYCH ZADAŃ KARIN CHILDREN MEDICAL CENTRE NALEŻY:

- Rozwój opieki zdrowotnej dla dzieci;
- Stworzenie przyjaznego dzieciom środowiska;
- Rozwój świadomości lokalnej społeczności w kwestiach związanych ze zdrowiem;
- Program pomocy rodzinom poprzez rozwijanie ich umiejętności

Beneficjenci

- Z centrum zdrowia prowadzonego przez organizację miesięcznie korzysta 209 dzieci.
- Organizacja wspiera byłe „dzieci-żołnierzy” – ofiary LRA oraz ich rodziny.
- W sumie we wszystkich programach organizacja wspiera 828 dzieci miesięcznie.
- 65% pacjentów centrum medycznego nie stać na podstawową pomoc lekarską. Pomoc otrzymywana w tej kwestii od rządu jest minimalna. Aktualnie Childcare Uganda jest zależna od wsparcia ze strony darczyńców z zagranicy.

Problem „dzieci-żołnierzy”

- Pierwszymi beneficjentami organizacji były dawne „dzieci-żołnierze” z Armii Bożego Oporu.
- Wiele z nich ma do tej pory trudności z integracją społeczną.
- Pomoc ofiarom LRA (Armii Bożego Oporu) w reintegracji społecznej obejmuje przede wszystkim programy opieki medycznej dzieci. Leczenie jest bezpłatne, gdyż większość rodzin nie dysponuje środkami na opłacenie opieki zdrowotnej. Ponadto organizacja edukuje dzieci w kwestiach dotyczących ich zdrowia. Dodatkowo, wspiera również matki, prowadząc dla nich warsztaty rozwijające przydatne umiejętności, np. wykonywania biżuterii z koralików, wyplatania koszy oraz innych dochodowych form rękodziela. Poza tym oferuje również wsparcie psychologiczne, które obejmuje nie tylko doradztwo, ale także zajęcia teatralne oraz taneczne.

**EFEKT
DOMINA**

